

Crítica literària

La demostració de Lluc comentada per Teòfil

Griselda Oliver i Alabau
 Llicenciada en Filologia Clàssica
 griselda_ol@hotmail.es

«Rares vegades un investigador s'arrisca a compondre una obra de ficció.»

Així comença la introducció a *Diari de Teòfil*, una novel·la escrita pel professor i teòleg Josep Rius-Camps a través de la qual, en forma de narració, l'autor exposa les seves hipòtesis sobre l'autoria, el destinatari i el gènere literari de l'obra de Lluc. El diari de Teòfil sorgeix de la necessitat que el lector sent per conèixer i situar en el temps l'obra de Lluc. Així ho expressa Rius-Camps a la introducció:

«La bona acollida entre els lectors de la nostra recerca sobre l'obra de Lluc i la petició d'explicacions perquè la situació en el context històric i cultural en què va ser composta han estat els mòbils que m'han impel·lit a fer ús d'una figura literària que els representés.»

El corpus de Lluc consistia en una única obra, una demostració, però ha arribat als nostres dies dividida en dues parts i en dos gèneres diferents de l'inicial, l'Evangelí i els Fets dels Apòstols, degut a la gran proliferació de nous evangelis que obligà l'Església a fixar-ne un cànon tetramorf inalterable. La present novel·la està íntimament lligada a *Demostració a Teòfil* (Fragmenta, 2009), traduïda pel mateix Rius-Camps en col·laboració amb Jenny Read-Hei-

JOSEP RIUS-CAMPS
Diari de Teòfil
 Fragmenta Editorial, 2011, 317 pàg.

merdinger, i se'ns presenta a mode de diari personal escrit pel propi Teòfil i adreçat a la seva mare en forma d'epístola. Partint d'aquesta *materia prima*, l'autor elabora un excel·lent comentari de text sobre els escrits que l'apòstol Lluc envia a Teòfil, el seu destinatari. El relat gira entorn de la crucial pregunta que Teòfil dirigeix a Lluc:

«Jo he pregat a Lluc, bon coneixedor de tot aquest moviment, que em respongui a la pregunta de si Jesús realment era el Messies d'Israel.»

Teòfil posa en relleu, a través d'unes cartes que reflexionen al propòsit, la seva pròpia percepció dels fets que l'apòstol narra sobre la figura de Jesús. Qui era, però, Teòfil? Aquest fou un summe sacerdot jueu —és a dir, el responsable principal del Temple de Jerusalem—, entre els anys 37 i 41. Teòfil fou un personatge històric indirectament relacionat amb la crucifixió de Jesús per ser fill d'Annàs i cunyat de Caifàs, els dos summes sacerdots que condemnaren el Messies a la creu.

José Rius-Camps (Esparreguera, 1933), doctor en Ciències Eclesiàstiques Orientals pel Pontifici Institut Oriental de Roma, és professor emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya. Ha publicat nombrosos estudis sobre patristica, fent especial atenció al Còdex Bezae —manuscrit primitiu de la Bíblia bilingüe que conté els Evangelis i els Fets dels Apòstols i, per tant, els escrits de Lluc—, del qual, com ja esmentàvem, la mateixa editorial Fragmenta li va encarregar la traducció sobre la Demostració de Lluc. *Diari de Teòfil*, doncs, serveix per complementar aquesta, no només perquè permet abraçar un públic més ampli, sinó també perquè posa en perspectiva de manera molt clara tots els elements que contribueixen a donar veu sobre la vida de Jesús. Ambdós textos, afirma Rius-Camps, «es recolzen sobre aquest còdex bilingüe, grec i llatí, escrit sobre pergami, que es remunta al segle IV».

L'única ambició —així és com ho defineix Josep Rius-Camps a la introduc-

ció—, doncs, d'aquest llibre és que el lector modern tingui una guia per poder comprendre millor l'obra de Lluc. Però no només això, sinó que a més, sàpiga destriar els continguts més importants de l'obra de Lluc dels que conformen la pura ficció narrativa.

Crítica teatral

El mestratge teatral de Benet i Jornet

Andreu Sotorra
 Escriptor i periodista
 col·laborador de Ràdio Estel
 andreusotorra@gmail.com

COM DIR-HO?, de Josep Maria Benet i Jornet.
INTÈRPRETS: Jordi Boixaderas i Clàudia Benito.
DIRECTOR: Xavier Albertí.
 Almeria Teatre, Barcelona.
 Fins al 28 d'abril.

A aquestes altures, dir que *Com dir-ho?* és l'obra «mestra» de Josep Maria Benet i Jornet (Barcelona, 1940)—guardonat aquest any amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes— pot semblar una temeritat o, si més no, una *boutade*. El fet és que el veterà guionista i dramaturg, amb el temps, ha llimat a l'extrem el seu estil literari i, sobretot, ho ha fet en obres com aquesta, de distància curta, és a dir, de durada breu —setanta minuts—, i d'escenari a tocar dels espectadors.

Com dir-ho? tanca una trilogia molt especial de l'autor. Tres obres de parella: *Soterrani* (dos homes), *Dues dones que ballen* (dues dones) i *Com dir-ho?* (un home i una dona). Les tres han estat dirigides per Xavier Albertí, i les tres han tingut com a espai d'estrena tres sales petites de Gràcia: la Sala Beckett, el Lliure de Gràcia i, ara, l'Almeria Teatre.

Ni l'autor, ni els intèrprets, ni el di-

Jordi Boixaderas i Clàudia Benito, els dos únics personatges de l'obra «Com dir-ho?», de Josep Maria Benet i Jornet

rector i, en conseqüència, els mitjans de comunicació, han volgut parlar amb claredat de què tractava *Com dir-ho?* Això, que pot semblar que vagi a la contra del crit als espectadors o que obeeixi a una estratègia de publicitat, es fa absolutament imprescindible en aquesta obra. No se'n pot dir res.

Però el que sí que es pot dir és que els espectadors se sentiran tocats i enfonsats per la plenitud de l'obra. Un diàleg sense diàleg que va dibuixant una rastellera de possibilitats sobre la

relació que uneix els dos personatges: un professor d'universitat i escriptor de ficció sense gaire geni i una alumna de fi de llicenciatura i futura escriptora de ficció amb un futur brillant.

Secret en veu baixa per a futurs espectadors: a l'obra hi ha un tercer personatge absent. És la clau de tot el que hi passa. L'esclat final. Només una frase, al minut setanta de la representació. Només una. Impactant. De gran mestratge teatral. Una frase que justifica totes les ambigüitats o les possibilitats

que ell i ella han anat deixant pel camí en la seva trobada.

La conjunció entre Jordi Boixaderas i Clàudia Benito és perfecta. A la intensa i llarga trajectòria d'ell cal oposar la sortida a la llum d'ella, un debut en solitari que no és tal debut perquè l'acriu Clàudia Benito —actualment tercer curs de l'Institut del Teatre— ja ha treballat en diversos curts de l'ESCAC i en altres espectacles a la Nau Ivanow, el Llantiol o en representacions de curs al Studio Theatre Arts Educational School de Londres. Sí, però, que es pot afirmar que Clàudia Benito s'ha convertit, en aquesta obra de Benet i Jornet, en allò que en el sector s'anomena Actriu Revelació de la temporada. Premi, doncs.

A fora plou. Plou a bots i barrals. Ell arriba a l'apartament de l'alumna sense que ella l'espera. Ella fa tres dies que no es mou de casa acabant un treball de final de carrera. Ell li ha de dir alguna cosa molt important. Però, com li ho ha de dir? Com dir-ho...? Un estira-i-arroña que va tensant la situació, que fa passar cadascun dels dos personatges des del domini a la submissió, del desig al rebuig, de l'elogi que pot semblar interessat al convenciment que l'elogi és honest. I de rerefons, un missatge subliminal: la literatura, per a qui té fusta d'escriptor, no deixa mai ni viure ni tampoc morir del tot. La literatura pot salvar de qualsevol tragèdia.